

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre . . .	16 kor. — fill.
Negyedévre . . .	4 „ — „
Helyben házhoz kordva:	
Egész évre . . .	20 kor. — fill.
Negyedévre . . .	5 „ — „
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre . . .	24 kor. — fill.
Negyedévre . . .	6 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fill.

NAGYVÁRAD, április 20.

A kultuszminiszter itthom.

Egy negyedévvél ezelőtt, mikor Wlassics Gyula kultuszminiszter »megrongált egészsége helyreállítására« hosszabb szabadságra ment, bejárta a sajtót a hír, hogy ez a hosszas szabadság azzal fog végződni, hogy »saját kérelmére« lemondását a korona »buzgó és hű szolgálatai elismerése mellett« kegyelemmel elfogadják s felmenti őt az egészségére oly káros befolyású kultuszlárcza ügyeinek vezetésétől.

A tevékeny miniszternek ezt a komoly szándékát a fürge tollú újságírók azzal okolták meg, hogy a kultuszlárcza ügyei közül különösen három ártott meg az eddig igen jó egészségnek örvendő miniszternek: Vargha Ottó tanár ismert esete, a brassai román iskolák ügye és a váci püspökség betöltése.

Hogy a brassai román iskolák ügyének elintézésénél véleménykülönbség merült volna fel Széll miniszterelnök és a kultuszminiszter közt, a képviselőházban maga a miniszterelnök czáfolta meg. Igaz, hogy Bánffy Dezső főudvarmester a Bródi Sándor-féle interwiew alkalmával elég malicziózan úgy nyilatkozott, hogy régebben, az ő miniszterelnök korában Wlassics miniszter e kérdésben más álláspontot foglalt el. De hát: sapientis est consilium mutare . . . különösen, ha ezt az új kabinet feje is úgy kívánta.

A kultuszminiszter sajnálatos beteg-

ségének másik két állítólagos okáról nem igen bocsátottak ki hivatalos vagy félhivatalos czáfolatokat. Felesleges is volt. Okosabb volt bevárni, míg mind a kettőt véglegesen elintézik.

Ez pedig most már megtörtént. Az új váci püspököt tegnap praecónisálta Ő Szentsege, most már legközelebb a hivatalos lapban is megjelenik a kinevezés.

Őszintén szólva, mi egyáltalán nem hisszük, hogy e kinevezésnek, mely ország-szerte örömet, meglepetést kelt, bármi köze lett volna a kultuszminiszter hosszas szabadságához. Csak azért említettük fel, mert egyik-másik fővárosi lap ezt is emlegette a szándékolt lemondás okául.

De bármi volt is oka a miniszter szokatlanul hosszú vakációjának, melyet sem az autonómiai kongresszus, sem a kultuszlárcza költségvetésének tárgyalásakor sem szakított félbe, lelett a vakáció s mint a könyomatások örvendő szívvel jelentik, a kultuszminiszter átvette tárczája vezetését.

Erre már bizony nagy szükség volt. Hogy csak egyet említsünk, az autonómia ügye a Horánszky-féle indítvány elfogadása óta haladt ugyan, mert a magas püspöki kar megbízottai elkészültek becses munkálatukkal, de a kormány — bizonytalansággal a miniszter gyengélkedése és vakációzása miatt — nem haladt tovább a megbízottak kinevezésénél s így az autonómiai kongresszus megbízottai nem tehettek még jelentést megbízatásuk eredményéről.

Pedig ennek az ügynek nem szabad megfeneklenie.

Reméljük, hogy a miniszter meggyógyulása és visszatérése siettetni fogja az autonómia nagyfontosságú ügyének megoldását is.

A költségvetés a főrendiházban.

Budapestről írják: A főrendiház április 23-án tartandó ülésén veszi tárgyalás alá az 1900. évi költségvetési előirányzatot. Értesülésünk szerint a vita alig terjedt túl egy napon, úgy, hogy a képviselőház április 24-ére meghirdetett ülése már tudomásul veheti a főrendiház hozzájárulását a költségvetési törvényhez, amely a szentesítés alá terjesztendő javaslatok átvizsgálására kiküldött bizottság által még aznap el fog intézteni, úgy, hogy a törvény szentesítésre már április 24-én fel lesz terjeszthető. Érdekes vitára mindazonáltal van kilátás a főrendiházban. Valószínűleg szóba kerül a Bánffy-párt által szított felekezeti izgatás is. Érdeklődéssel várják politikai körökben a protestánsok magatartását, különösen báró Prónay Dezső várható felszólalása körül csoportosul már eddig is az érdeklődés.

Lelenczház Nagyváradon.

A humanizmus korát éljük; a könyörületesség jó szívek óriási összegeket áldoznak évenként a jótékony és emberbaráti szeretet oltárán.

Nagyvárad közönsége éppen nem marad háttérben a jótékony terén. Árvaházak, menházak, segélyegyesületek szép száma hirdeti, hogy Nagyvárad társadalmalma könyörületesség szívével, áldozatkész nyomor enyhítésére.

Daczára ezen elismerésre méltó áldozatkésznek, még sok tekintetben hiányzik az istápoló gondozó kéz.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

René utolsó utja.*

E kis történet miatt, melyet itt elmondok, vissza kell pillantanunk e század kezdetére.

A Fehér-Hattyútó egyik öblében, a nagy tavak vidékén, egy csoport indián-wigwam félig-meddig el volt temetve a tél fehér leple alatt. Hóba voltak burkolva a hegyek, melyek a tavat köröskörül övezték, hó borította a sima, befagyott víztükröt, hó terhe nehezedett az erdő terebélyes fenyőfáira. A hegyek felől igen hideg északi szél sivitott és vad kavargásba hozta a hópelyheket, melyek sűrűn hullottak alá. A wigwamok kellő közepén fatörzsekből épült ház emelkedett, melynek csucsán szép fakereszt díszlett. Ez a missió-kápolna volt és közvetlenül mellette feküdt René atya háza a ki tíz év óta itt a Miszissippiforrások táján, a chipewas-indiánok törzsénél lakott és működött. Ben a tűzhelyen hatalmas tűz égett, melynek vörös lobogó fénye egy öreg indián nőt világított meg, a ki macska módjára dorombolva, számmal ült és az erősen bugyborékoló üstben valamit kevert.

Ez Gegosasah nagyanyó volt. Tulajdonképpen »vadmacskát« jelentett a neve; ő azonban, eltekintve dorombolásától, mely rövid lélekzetének a következménye, igen jó jámbor öreg

* Mutatvány Tóth Mike »Indián történetek« című alatt most megjelent kötetéből.

asszony volt, ki a papnak főzött és háztartását vezette.

— Gegosasah, — mondta René atya bucsuzáskor, — keverd a tűznél ezt az italt, míg erősen fel nem forr és majdnem kifut; akkor vedd le a tűzről és adj belőle inni a fiúnak minden fél órában. Manschaquita nagyon beteg.

»Wawa, — dörmögött az öreg helyeslőleg, — atyám nyugodt lehet, Gegosasah szereti a fiut.«

Ki volt Manschaquita, »a kis főnök«, Ompatonga és Monotawan fia és Gegosasahnak unokája volt. Manschaquita hat éves volt, mikor anyja meghalt, további három év múlva atyját is elveszté. Haldokolva megragadta ez a pap kezét és ezt gyermekének fejére tévé, mondá:

— Hallgass meg engem, atyám. Ompatonga a nagy szellemhez költözik, mely a felhők fölött van, a hol ismét találni fogja Monotawánt; de Manschaquita itt marad. Fogadd, atyám, ezt a fiut, ő a tied,

És René atya ezen órától kezdve magához vette az árva gyermeket és atyjaként gondozta. Ezen időtől fogva a hithirdető és a fiu között szívélyes viszony fejlődött ki: a fiu gyermeki tisztelettel és ragaszkodással csüggött pártfogóján, a nemes pap atyai szeretettel gondozta az árvát. Manschaquita tizenharmadszor látta már a téli havat esni. A Fehér-Hattyútó körül fekvő vidéken nem volt kortársa: a ki őt a versenyfutásban utólérte volna, nem volt a

ki a nyíllövésben megközelíthette volna és egy sem volt, a ki kis kanoéját (fakéregből készített csónak) a dagadozó hullámokon oly ügyesen tudta kormányozni, mint ő. A kövér lazacokat, melyek a kéményben füstölődtek és a legtöbb más fajta halakat, melyek René atya asztalára kerültek, Manschaquita fogta. De ami mindennél többet ért, az volt, hogy a fiúnak jámbor szíve, vallásos lelkülete és nemes, nagyrautó szelleme volt.

Egyszer az oktatás alatt váratlanul azt kérdezte:

— Lehet-e rézbőrű férfinak a fiából pap?

És midőn René atya mosolyogva azt felelte, hogy »hát miért ne?« örömtől ragyogtak a fiu szemei. Ebből látható, hogy törekvései és hő vágya nem oda irányult, hogy törzsfőnök hanem, hogy pap lehessen.

Néhány nap óta a fiut igen erős láz fekvő betegé tette és az utolsó éj óta a betegség komolyan mutatkozott. René atya reggel épen aggódva ült kedveltjének ágya mellett, midőn váratlanul hozták hírt, hogy két beteg van a környéken. A lelkek üdvéért aggódó hithirdetőnek minden faluban és indián telepen bizalmi férfiak voltak, kinek az volt a kötelessége, hogy ha valamely komoly betegség tudomására jut, a papot erről jókor értesítse. Sem éj, sem köd, sem téli vihar, sem veszély nem volt képes René atyát visszatartani attól, hogy tüstént ne siessen a halál veszedelmében levő gyermekeihez, még ha száz mérföldnyire volnának is. Az

Különösen a szegényügy és a lelencz-ügy nagyon árván van Nagyváradon.

Az előbbinek megoldásán egész polgármestersége alatt buzgón fáradozik dr. *Bulyovszky József*; de ez olyan nehéz kérdés, amely a leggondosabb körültekintés és tanulmányozás után is, csak részben oldható meg.

A lelenczek és kisdedek nevelésének, gondozásának kérdése, az új törvény folytán, egyesületi uton, könnyebben megoldható.

A hét éven aluli szegény gyermekek el-tartásának költségeit most már az állam fedezi; de a mostani nehézkes rendszer mellett az egész állami jótétemény illusorius. Ugyanis ezeknek az apátlan-nyátlan szegény gyermekeknek egy részét tartásba adja ki a város. Az állam azonban hónapokon keresztül nem adja ki a tartásért járó összeget. Így történik aztán meg az a szomoruan komikus eset, hogy egyik-másik szegény asszony azzal fenyegetőzik a főkapitány előtt, miszerint a kisgyermeket felviszi a rendőrségre s ott hagyja.

Ezek az állapotok tarthatatlanok. Gondoskodnunk kell, hogy uton-utfélen ne legyünk kénytelenek szemlélni azokat a félmeztelen apró gyermekeket, akik születésüktől fogva nem ismernek mást a nyomornál s a kik ha így felnőnek hasznára nem, csak ártalmára lesznek a társadalomnak.

A »Fehér Kereszt« országos lelenczház egyesület tüzte ki célul az ilyen szegény elhagyott gyermekek felkarolását.

Nagyvárad vezérférfiai értekezletet tartottak, abból a célból, hogy a Fehér Kereszt fiókját megalakítsák s lelenczházat alapítsanak Nagyváradon. A dolog nem oly nehéz, mert a lelenczek eltartását az állam fedezi, csupán helyiségről és berendezésről kell gondoskodni.

Az értekezlet megbízásából a következő felhívást bocsájtották ki:

Élénk érdeklődést keltett fel a városban az a terv s már eddig is száznál több aláíró aláírásával annak az óhajtnak megvalósítása mellett, hogy a Fehér Kereszt országos lelenczház egyesületnek Nagyváradon fiókja állítassék fel.

Az országos lelenczház egyesület célja: felvenni és felnevelni a segélyre illetőleg köz-

ellátásra szoruló lelencz és elhagyott gyermekeket s a nagyvárad fiók az országos egyesületet ebben a céljában fogná oly módon támogatni, hogy társadalmi vezetéssel s a társadalom, a városi közhatóság és az állam hozzájárulásával Nagyváradon lelenczek és elhagyott gyermekek számára fiók intézetet állítana és tartana fenn. — Így a megalakuló egyesületre csak az a teher háramlík, hogy a szükséges helyiséget szerezzék meg, mert a lelenczek ellátása törvényeink és az erre vonatkozó belügyminiszeri rendelet alapján az országos betegápolási-alap terhére háramlík. — Tehát kis áldozattal nagy ügyet szolgálhatunk.

Azok, a kik a tervet létesíteni óhajtják, erkölcsi, vallási és emberies kötelességen kívül — melylyel segélyre szorult embertársainknak tartozunk — hasznos szolgálatot vélnék tenni egy ilyen intézet felállítására és fentartására által a nemzeti erő gyarapítása tekintetéből is, midőn az elpusztulásnak, vagy elzűllésnek kitétt gyermekeket s az igen gyakran szokásos büntetéseket veszélyes környezetébe jutott gyermeket e környezetből kimenteni s őket munkás polgárokká és polgárnökké nevelni törekednek.

Az egyesületbe belépni kívánó több aláíró megbízásából kérjük azokat, akik az egyesületbe belépni magukat már aláírassukkal kötelezték s azokat, a kik az egyesület humánus céljait elősegíteni s e célból az egyesületbe mint tagok belépni hajlandók, szíveskedjenek *f. év április hó 22-ik napján d. e. 10 órakor a városháza tanácstermében* megjelenni s az alakuló gyűlésen résztvenni.

A közgyűlés tárgyai lesznek.

1. Az alapszabályok elfogadása felett való határozás;
2. Elnök, elnöknő, másodelnökök és másodelnöknők választása.
3. A tisztviselők (titkár, ügyész, pénztárnok és ellenőr) megválasztása.
4. Az igazgatóság és a választmány s a számvizsgáló bizottság megalakítása.
5. Az esetleges indítványok tárgyalása s azok felett való határozás, amennyiben a közgyűlés az indítványt tárgyalás alá venni kívánja.

Nagyvárad, 1900. április hó 20-án.

Dr. Gyémánt Jenő, értekezletti jegyző. *Dr. Bulyovszky József,* értekezletti elnök.

Debreczeni országos diákkongresszus.

Több ízben megemlékeztünk már a debreczeni diákkongresszusról, amelyre most mindenütt nagyban készülnek a főiskolák hallgatói.

A kongresszus rendkívül impozánsnak ígérkezik, a debreczeniek mindent elkövetnek, hogy a megjelent magyar ifjaknak örökre emlékeztetéssé tegyék a kongresszust.

A rendezőség pedig rendkívül változatos programot állított egybe.

A részletes program a következő:

Április 27. A vidéki kiküldöttek érkezése, fogadtatásuk a vasutnál, elszállásolásuk. Este ismerkedési estély az »Angol Királynő«-ben.

Április 28. d. e. fél 9 órakor előtanácskozás, a tisztikar megválasztása, fél 10 órakor istentisztelet a történelmi nevezetességű főiskolai oratóriumban, utána tisztelgés a diszelnökönél; 11 órakor diszgyűlés a főiskola disztermében, utána a diákkongresszus tagjainak lefényképezése.

Április 28 d. u. Torna és vívó verseny, fél 6-tól tanácskozás.

Április 29 d. e. fél 9-től fél 11. Tanácskozás, fél 11 órakor matinée a Bika szálló disztermében.

Április 29. d. u. 2 órakor diszbedé ugyanott, 5 órakor kirándulás a nagyerdőre.

Április 30. d. e. Tanácskozás.

Április 30. d. u. Tanácskozás, este diszeladás a színházban.

Május 1. d. e. A város nevezetességeinek megtekintése, fél 11-től tanácskozás.

Május 1. d. u. tanácskozás. (A gyűlésszak berekesztése).

Május 1. este 9 órakor táncestetély a Bika szállóban.

Május 2. Hortobágyi kirándulás; a vendégek elutazása.

Torna és vívóverseny. Hogy a rendezőség mily gondtal és előrelátással igyekszik megfelelni annak, hogy a közönség minden tekintetben meglegyen elégedve, az már e verseny rendezéséből is kitűnik, mert azok vezetését oly szakavatott férfiakra bízta, minők *Tóth Mihály* főiskolai tornatanár és *Szigeti Benedek* Sándor, vívómester. A vívóversenynek első díja a *debreczeni hölgyek díja* lesz. Könnyen elgondolható, hogy az ifjuság legjobb vívói minden erejükkel és igyekezetükkel fognak sorompóba állni azért, hogy e díjat, a debreczeni hölgyek díját méltó küzdelem után elnyerjék.

Matinée. Már az első készületek is mutatják hogy e hangverseny oly magaslaton fog ál-

indianoknak éles szeme van az igaz önfeladózás felismerésére, azért nem is hiába ragaszkodtak azok annyira papjukhoz.

Az egyik követ *Kratunka* vala, a »nagy varju«, a magaslaton tul fekvő faluból és röviden csak azt jelentette:

— Feketahaju leányod beteg és lelkének atyja után vágyódik.

A második követ *Teokunko*, a »gyorslábu« volt és a tó tulsó partjáról jött, hol atyja, az öreg törzsfőnök haldoklott.

René atya úgy határozott, hogy először az utóbbit látja el a szentségekkel és visszatértében meglátogatja az indián-leányt is. Gyorsan levette a fogasról téli köpenyét és hódokucsáját, fölhozta csizmáját, magához vette meleg keztyűit, a szentelt olajat táskában nyakába akasztotta, a kis persely Krisztus testével kebelébe rejtette; azután felült szánkájára és csak úgy röpült a sima jégen, vezetője után.

* * *

Wapekesuk, »fehér felhő« volt a neve a hetven éves aggastyának, ki a tó másik partján haldoklott. Ez valamikor hatalmas főnök volt, most pedig a halál dermesztő karja nehezedett rá; már több órán át semmi életjelt sem adott magáról és az indiánok, kik takaróikba burkolva és hallgatva körülállották fekvőhelyét, nem tudták, vajjon lelke kiköltözött-e már, vagy sem? Egyszerre csak beesett, hervatag arcza kevéssé megrándult, tágra nyitak sze-

mei és az ajtó felé tekintett. E pillanatban lépett be René atya s odalépve a fekvőhelyhez nagy részvéttel a haldokló felé hajolt és barátságos köszöntéssel szoritotta meg az aggastyán elhűlt kezeit.

— No jól van — mormogta Wapekesuk nyelvének mély torokhangjával — a »fehér felhő« tudta, hogy a lelki atyát még egyszer látni fogja.

Szeretettel teljesenült a hithirdető a beteg mellé, a vigasztalás és kegyelem szavait sugta a figyelmező aggastyán fülébe, megerősítette a szent olajjal és oda nyujtotta neki az Ur testét. A haldokló remegő kezének egy szorításával hálálta meg a nemeslelkű papnak ezt az utolsó jótéteményt.

A kunyhó előtt állott Walla nevű félindián és nagyon kérte a hithirdetőt, hogy öreg haldokló anyjához is jöjjen. Az ut hosszú volt és a délután már jó előrehaladt, midőn René atya visszatértében még egyszer meglátogatta az öreg főnököt, hogy tőle elbucsuzzék. Önkívületi állapotban találta őt, letérdelt melléje, hogy elköltözött lelkét Istennek ajánlja és épen midőn fölkel, hogy elutazzék, a haldokló kinyitotta szemét és fekvő helyén magasan fölemelkedett. Ugy látszott, mintha egy pár pillanatra egész erejét visszanyerte volna, szemei ragyogtak, megragadta a papnak mind a két kezét és erős hangon e szavakat mondá:

— Az atyának ma nem szabad a tavon át visszatérnie. Hangot hallok, mely így szól: »ne menjen ma vissza«.

— Miért ne? — vágott közbe René atya. — A pap mindent megtett, amit a haldokló főnökért megtehetett.

— Wapekesuk nem magára gondol, — viszonzá az aggastyán, — az atyára gondol, ki nek élete drága, halljad csak pap, halljad hogy sivit az éjszaki szél; a vihar szelleme nyargal a felhőkön. Maradj!

A szó elhalt az öreg ajkain, szemeinek világa kialudt, hideg kezei elengedték a papét. René atya az összerogyó alakot karjaiba fogta és csendesen fekvő helyére eresztette.

Wapekesuk lelke abban a pillanatban költözött el, melyben az intő szót kimondta.

A hithirdető még egy kevés időre ott maradt, vigasztalta a hátramaradottakat, beszentelte a tetemet és gyors elhatározással hazafelé indult.

— Atyám — kérte a megholtak legidősebb fia, — hallgass a vörösbőrű férfiú szavára és maradj az éjen át wigwamunkban.

— Át kell mennem, sürgető René atya.

— A »feketehaju« hívja lelki atyját és nélküle nem akar meghalni. Szabad-e segítség nélkül hagynom őt a halál órájában?

— Ime atyám, miut hullanak a bópelyhek mindig sűrűbben; a vihar jön a hegyekről s utól fog érni. Oh, atyám, maradj!

René atya mégis csak kibontakozott köztülok és gyors léptekkel a tó felé haladt, az indiánoktól kisérve, kik még most is arra kérték, hogy maradjon, mert rettentő hóvihár előjelei mutatkoztak a tó felől.

lani, a mely föltétlen nagy érdeklődéssel fog találkozni. A rendezőség buzgó ifjú tagjai mindent elkövettek arra nézve, hogy a matinéé alkalmából oly műsorral léphessenek a nagyközönség elé, mely annak emlékeztetésében kitörülhetetlen nyomot hagyjon. Az előkészítő bizottság elnökségének hosszas és személyes utánjárás után sikerült ez alkalomra megnyerni *Jászai Marit*, *Fekár Gyulát* és *Abrányi Emilt*, a magyar író- és művészcivilizáció mind megannyi előharcosait. A matinéé rendezésének ügye különben már annyira előrehaladott stádiumban van, hogy a részletes program egyes pontjait is közölhetjük, a sorrend azonban még nincs megállapítva. *Jászai Marinak*, a nagy tragikának szavalata, *Herczegh* és *Abrányi* felolvasásai természetesen a műsor legkiválóbb pontjai, de a debreczeni ifjuság is oly erővel képviselteti magát a programban, a kik a koncert magas színvonalának bizonyára nem válnak szégyenére. *Szilágyi Imre* a fiatal hegedűvirtuóz fogja gyönyörködtetni a közönséget. A rendezőségnek sikerült megnyerni *Szilágyi Margit* urhölgyet, hogy fivére hegedűjátékát a zongorán kísérelje. Érdekes pontnak ígérkezik *Takács Endre* szavalata is, a ki *Farkas Imrénének* egy melodramáját fogja szavalni, magának a szerzőnek zongora kísérete mellett. A kongresszusból kifolyó hivatalos színezetet megadandó *Kun Béla* a kongresszust előkészítő nagybizottság elnöke és *Közpódsy Dezső* a budapesti »Egyetemi kör« elnöke fognak beszédet tartani.

A táncszertély. A legelső debreczeni jogászok sem emlékeznek arra, hogy május hó elsején táncmulatság lett volna — a Bikában. A rendezőség tehát, mely minden téren ujjat, szépet és érdekeset akar produkálni, pillanatig sem habozott a táncszertély megválasztásánál s a bált a Bika nagytermében rendezte. Hogy a bált szépnek és fényesnek ígérkezik, azt talán mondanunk sem kell, hogy pedig a nagyközönség körében az érdeklődés már most is óriási, annak a magyarázata az, hogy e táncszertélyen Magyarország egyetemi és akadémiai polgárai lesznek jelen és; hogy e mulatságot nem csak a debreczeni jogászok, hanem az egész Magyarország ifjusága rendezte.

Archimandrit Zinovy Pe Petroff.

Egy 75 éves bolgár pap ennek a furcsa névnek a viselője. Magas, fejedelmi alak, vállain alig látszik a 75 év sulya. Szemében a

lelkesezés tüze fennen lobog s ha galamb ősz szakála nem emlékeztetné a nézlelőt a tisztességre, ifjunak gondolná a szemlélő őt.

De hát ki is voltaképpen ez az idegen bácsi?

S mi révén kerül ő bele a nagyváradi újságokba?

Hát biz ő az itt járt bolgár diákok hitoktatója és hogy külön is az újságba került, arra elég fényes tettet vitt véghez.

Ez az öreg bácsi ugyanis otthon ködös Bolgáriában azzal foglalkozik, hogy a havi gázszámlák egy részét az asztal fiókba rakja s addig rakja, rakosgatja, míg egyszer csak egy nagy garmada van a frankokból együtt.

Most is nagyon összegyűlt már a bácsinak a pénze. 800 frank nehezedett önsúlylával a fiók fenekére.

A bácsi kiszedegette mind az utolsóig a 800 frankokat a fiókból aztán elvitte a képezdebe hittan órára.

Mikor kellő oktatást adott a növendékeknek, hogy az anyagi javak nem boldogítják az embert s hogy a pénz csak eszköz, a melylyel az ember céljainak elérhetését előmozdithatja, — bement a tanári szobába s maga köré gyűjtve kollégáit, kiolvasta a 800 frankot az asztalra s megkérdezte meddig lehet ezen elmenni 30 embernek.

A kollégák aztán kiszámították, hogy biz ebből szerény módon be lehet járni kis Magyarországnak jókora nagy részét.

Igy jutottak el a bolgár tanító-jelöltek Nagyváradra s így jutottak el Kelet-Magyarország sok nagy részébe, hogy a híres magyar nemzet tradícióit, műkincseit, iparát, kereskedelmét, művészetét, irodalmát lássák, tapasztalják, — no meg aztán azt a híres vendégszeretetet is, — a melyből bőven kijut nekik mindenütt, a merre csak mennek.

Sok ilyen lelkes diákbárát kellene ide Magyarországra is; mert bizony-bizony a magyar tanító jelöltekre is ráférne egy kis külföldi vendéglátás, no meg aztán ismeretszerzés is!

— Legyenek nyugodtak, gyermekeim, ennek meg kell történnie. Kötelességem hí; Isten majd megoldalmaz.

A kutya nyöszörgött. Sambo, a vezéreb, erős, szép állat, hegyezte füleit, mintha távoli zajra hallgatna és okos szemével kérdőleg nézett urára. René atya visszaküldte az aggódó indiánokat, kik őt minden áron kísérni akarták. Az ostor csattogott, nyilsebessen röpült a szán a simára fűtt síkságon át és néhány perc múlva a leeső hópelyheknek sűrű fátólában eltűnt.

Manschaquita betegen, nagyon betegen feküdt ágyán. Gegosasah még mindig dorombolva ült a tüzhely mellett és csontos, sárga kezét melegítve a lángok fölé tartá. »Gegosasah, mikor tér vissza atya?« — kérdezte Manschaquita. Már több órán lázban volt és lázas állapotában sobjajtozott és különös dolgokról beszélt. Az öreg asszony azt vélte, hogy még most is lázban beszélt s azért csak valamit dörmögve fejt ráta.

— Gegosasah — ismétlé a fiu — mikor tér vissza René atya?

— Soha, soha, — viszonzá az öreg asszony — René atya ma nem jön vissza.

— De midőn elment megígérte, hogy ma visszajön.

— Gegosasah azt mondja, hogy nem jön.

— Nagymamácska, miért nem?

— A vihar dühöng, a vihar ostorozza kutyáit, a gyors szeleket. Hallod-e, hogy üvöltönek? Az atya pedig bölcs, holnapig vár. De

Manschaquitának nem szabad beszélnie, aludjék inkább, — végzé röviden szavait.

A fiu elcsendesedett. »A kis fönök alszik«, — mormogta rövid idő múlva megint — »ez jó«. Erre fölkel és kiment. Alig ment ki Gegosasah, midőn a fiu fölemelkedett, félelmében előrehajolva kinézett a viharos éjbe és hallgatózott, vajjon nem hallja-e a közelgő fogat csilingelését, a hócipők csikorgását a jeges téren. Végre egészen kifáradva visszaesett fekvőhelyére és szende álmot vett rajta erőt, melyből csakhamar a vihar tombolása fölkelte, mert csak még most kezdett el az teljes erővel dühöngeni. Mint a farkasok egész falkája, üvöltött a szél a faház falai körül és vad sivítással járta át a legcsekélyebb hasadékokat vagy hézagokat. Dühös üvöltés, gunykaczagás, haragos zajongás, jajgató sirás és tompa dübörgés, mind összeolvadt e borzasztó viharban.

Visszatartott lélegzettel, dobogó szívvvel és lázas érzéssel hallgatózott az ifjú; valami megmagyarázhatatlan félelem és aggodalom szállta meg. És most egyszerre — hallga — ez Sambo volt, az eszkimó kutya erős, tompa ugatása, mert száz más között ismerie Manschaquita kedvelt kutyájának hangját. Szerfölött fölizgazgatva, a fiu feszült figyelemmel lesté hogy még egyszer hallhassa azt a hangot, mely egyszerre reményt és félelmet ébresztett benne. Igen! ismét — de most az ugatás nyújtott vonításba és nyöszörgésbe ment át, mindinkább elgyöngyülve, a távolságban eltűnni látszott. — Istenem! mit jelent ez? Miért nem jött a hang

Az amateur kiállítás.

Nagyvárad, ápril 20.

A vármegyeház díszterme, hol az unalomtól rosszkedvű bizottsági tagok dugják össze néha-néha álmosan fejüket, most eleven élet színhelye lesz pár napig.

Mikor ma délután behurczolták a terembe a sok álványokat s fürge női kezek ráaggatták a tárgyakat, a Feszty kép borostás képtü szittyái is bámulva tekintettek ki az aranykeretből a hirtelen támadt elevenségre s a hálójukat szövegető pókok sem tudták mire vélni, hogy most egymásután oly sokat háborgatják őket egyhangu munkájukban, a mikor csak minden három hónapban van ezen a környéken nagytakarítás.

De hát a mi faktum, csak faktum. A jótékony nemtői ütöttek tanyát a falak között s bevonták azokat tarka-barka himzésekkel, képekkel s minden egyébvel, a mi az embereknek kedves látnivaló.

A kiállítás rendezése még nincs teljesen befejezve, mert nem is könnyű dolog azokat a százakra menő tárgyakat úgy elrendezni, hogy a harmóniát ne rontsák, de e befejezetlenség dacára is már tegnap délután, a mikor a sajtó képviselői a kiállítást megtekintették, meglátszott azon a nagy arány s az a nemes művelés, a mely szerint az rendezve lesz. Reggelre természetesen rendezve lesz minden a legszebb rendben, úgy hogy 10 órakor már meglehet nyitni a közönségnek a kiállítást.

Addig pedig folyik a lázas rendezkedés a két nagy kongó teremben s a nőegylet szeretetreméltó elnöknője özv. br. *Gerliczy Félixné*, a ki most saját eszméjében gyönyörködhetik, fáradhatlanul rakogat maga is egyes tárgyakat.

A grófnő a legboldogabb nagymama az egész kiállításon. Unokája, a kis ifjú. br. *Gerliczy Félix*, br. *Gerliczy Ferencz* főrendiházi tag, decski nagybirtokos fia egy pár igen sikerült aquarell képpel lepte meg a nagymamát, meg a kiállítást. A képek ott függenek a bemenetnél az állványokon s igen jó hatást tesznek a szemlélőre. A nagymama boldog mosolylyal magyarázza meg, hogy az unoka még csak most mult 13 éves.

közelebb? miért hangzott oly szomorúan, mint a halálos veszedelemben? Veszélyben van René atya? Egy jajkiáltással az ifjú az ágyról leugrott és ki akart menni, hogy a veszélyt jelezze és a férfiakat segítségére küldje.

Erre szédülés fogta el és mint valami örvénytől elragadva, eszméletlenül összerogyott ágya mellett.

Órák multak. A vihar odakünn lassanként lecsendesedett. Fönt az égen még száguldtak a szaggatott fekete felhők. A hegyek mögül fölkel a hold. Éjfél lett. A békés éjjeli csillag ezüsthéja a jéggel borított százéves fenyőfák ágai között játszott. Távolról a farkasok üvöltése hallatszott és a közeli tőről a jégnek titokteljes recsegése. Mi volt ez ott künn, nem messze a part szélétől, a fényesen megvilágított fehér síkságon? Mintha sirhant volna ott hóból. A fehér burkolatból itt egy kar, ott valami fekete ruhának a szegélyzete áll ki. És mellette hatalmas kutya fekszik őrzőként és hegyes füleit az erdő felé nyujtva, honnét a farkasok üvöltése hallatszik.

Meddig feküdt Manschaquita eszméletlenül, azt ő maga sem tudta. De midőn felnyitotta szemét, fényesen kivilágított szobáskában ágyán találta magát. A tüzhelyen a félig-meddig megégett darabok összeroskadtak, szélesen csapkodó láng emelkedett föl a parázsból és rövid időre minden tárgyat a szobában éles körrajzokban feltüntetett, de mindenek előtt a tisztességes alaku pap tűnt szemébe, ki ágyánál térdelt és imádkozott.

— A festészet Kubelikje! — siklott ki önkénytelenül egy közel álló ajkán.

A hasonlat valóban frappáns volt, mire siettek is gratulálni a boldog nagymamának a nagyreményű festő unokához.

Erre tovább megyünk megnézni a terem egyéb szép tárgyait.

Hosszu sorban vonulnak asztalokon, emelvényeken a temérdek kápráztató szinompájú különféle himzések, asztalfutók, gyönyörű selyemfestések, festmények vászonra, fára, porcellánra stb. A sarkokban, széleken rendkívül finom festésű lilimos, pipacsos, virágos kályha ellenzők vannak felállítva. A falakon draperiákon festmények, festett porcellán tárgyak stb. Egyes csoportokba vannak elhelyezve a különböző intézetek nagyszámu tárgyai, himzései, festett nipp tárgyak és többféle. Rengeteg sok néznivaló van itt, melyekről holnap majd tőlünk telhetőleg részletesen fogunk referálni, a mikor már a sok kiállítási tárgy egy inpozáns egészszé fog tömörülni. Finom műizlési urhölgyek és urak fáradoznak azon, hogy a kiállítás minél inpozánssabb, minél szebb legyen.

— A párisi kiállításon is az utolsó pillanatban tettek legtöbbet! — vigasztalja boldog mosolylyal özv. *Grunwald* Henrikné alelnökönő a rendezőket.

A kiállítás ma d. e. 10 órakor nyílik meg a közönség számára, belépti díj 60 fillér, a mi tekintve a sok szép látnivalókat, nem is magas ár. A kiállítás tartama 2 nap.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

Április 21 és 22. A nőegylet amatuer kiállítása.
 Április 22. A Bihar megyei Népművelési Egyesület gyűlése.
 Április 22. Esküdtészeki tárgyalás.
 Április 23 és 24. Jegyzői vizsgák a vármegyeházán.
 Április 26. Esküdtészeki tárgyalás.
 Április 28. A Berettyó társulat gyűlése.
 Április 29. A nőegylet közgyűlése.
 Április 30. Esküdtészeki tárgyalás.

Epen most emelte föl arcát és Manschaquita örvendezve fölkiáltott, mert az nem volt senki más mint René atya — igazán és valóban, halovány szép arczával és nagy fekete szemével, melyek kimondhatatlan jószág és szeretet kifejezésével a gyermeknek nyugodtak. »Kedves atyám, mikor jöttél meg?« — kiáltott a fiu és örvendve kiterjesztette a gyöngeségtől még remegő karjait. Ebben a pillanatban a láng összerogyott és az alak is, utolsó barátságos bölintással eltűnt szemei elől. Lázás álom volt-e ez, vagy valóság? Manschaquita maga sem tudta azt. Báméskodva dörzsölte szemeit és a félhomályos helyiségben mindenfelé meresztette azokat. René atyának semmi nyoma sem volt látható.

— Ébren vagyok-e, vagy álmodom? — kérdezé a gyermek önmagától. Nyilván ébren volt, mert hallotta künn a szelet, mely még gyöngén az ajtót és ablakot rázogatta, valahányszor a láng fölcsapott, látta egész világosan a falon függő kis keresztet, melyet René atya faragott, a három tarka szent képet is, mely régóta ott függött, az alacsony számolyt a vidrabórrel, hol a tűzhelynél ülni szokott és a csizmaszárakat, melyek a tűzhely mellett függtek, hogy kiszáradjanak.

Mialatt a látottak fölött csodálkozott és zavaros gondolatai egymást kergették, gyöngesége miatt ismét észrevétlenül fekvőhelyére visszaesett és újra elaludt és csak akkor ébredt megint föl, midőn a téli nap vérvörös sugara már a kis ablakon keresztül csillogott és kívül-

* **Nagypéntek és Husvét a románoknál.** A görög szertartásnak tegnap ülték Nagypénteket, a Megváltó halálának emlékét. A gör. kath. templomokban nagy gyászszal tartották az istentiszteleteket. A gör. kath. székesegyházban délelőtt csonka mise és orák olvasása, továbbá szent beszéd volt. Délután nagy gyászpompával ment végbe az Üdvözítő temetésének szertartása. — Husvét vasárnapján hajnali 4 órakor a feltámadás ünnepe nagy fényvel, a katonaság diszcsapata jelenlétében megy végbe. Ugy a feltámadás ünnepélyét, mint d. e. 9 órakor a szent misét *Pável* Mihály püspök tartja a káptalan és a központi papság segédlete mellett. A szent mise után egyházi szónoklat lesz.

* **Zarándoklat.** A nagy római zarándoklat vezetőségétől nyert értesítés szerint I-ső és II-od osztályu utazókat még elfogad a rendezőség, ha a plebániák útján sürgönyileg jelentkeznek. Ezen utasok, jegyeiket hétfőn a magyar államvasutak budapesti menetjegy irodájában veszik át minden ráfizetés nélkül.

* **A villamosvasut közgazgatási pótbéjárása.** A Nagyváradon építendő villamosvasut vonalak közgazgatási bejárását 1897. év december havában megejtették. Azóta azonban a villamosvasut tervein több módosítást eszközöltek. Így a többek a v.-olaszi-i vasutállomástól a Bémer-térig kettős vágány lesz, míg előbb csak egyes vágány volt tervezve. A változtatások folytán a kereskedelmi miniszter pótbéjárást rendelt el, a melyet tegnap tartottak meg. Jelen voltak: dr. Bulyovszky József polgármester Halászi László miniszteri titkár, a keresk. miniszter kiküldötte, Házmán Kornél Wéber Antal, Csizmazia Géza, Bozóky Béla főmérnökök az államvasutak képviselői, Kikinday Gyula, dr. Berkovits Ferencz, Tichy Gyula, Mezey Mihály, Dus László, Busch Dávid, Schwarcz I. a gázgyár részéről, továbbá a katonai hatóság képviselője stb. A vasutállomás felvételi épületével szemben kitérővel kezdődik a villamosvasut vonal s az országut baloldalán, a gyalogjárótól egy méternyire lesz az egyik szélső vágány. A 2-ik szelvénynél áttér a jobboldalra s a járdától 3,5, majd 1,3 m. távolságra vonul el. A kórháznál a Páris patak hidja kellőleg

átalakítandó a villamosvasut czéljaira. A Szent László-térről Kert-utca végéig a vágányok Kert-utca közepén futnak. A Pecze-hidat akként alakítják át, hogy a közuti forgalom akadálytalan legyen. — A Kossuth- és zöldfa-utczai vonalak között az áramfejlesztő telephez vezetendő vágány-kapcsolás a Kossuth-utczai vonalból kiágazólag fog építtetni. Várad-Velenczén a templom-téri vonalt illetoleg Nagyvárad város képviselői azon kérelmet terjesztették elő, hogy az 1897. évi bejárás óta változott viszonyok folytán a vágány olykép helyeztessék el, miszerint a vonal tengelye a baloldali járda szegély-kö-sorától 3-6 m. távolságra fektüdjék. A bizottság ezen kérelmet indokoltnak találta s így állapították meg a vágány elhelyezését. Még a telefonkábelek miatt tettek intézkedést. Hogy a Fő-utczán lerakott telefon kábel ne háborgattassék, ott, hol a villamosvasut a kábelt keresztezi, a jelenleg téglák közzé ágyalt kábelek a villamos vállalat költségén cementből készült tömbcsatornába helyeztesenek el, úgy, hogy az átfutó sinszálaktól még 1 méter távolban ilyen tömbcsatorna építtessék. Egyébként senki ne emelt semmi kifogást a vasutvonal ellen. A bejárásról felvett jegyzőkönyvet az összes jelenvoltak aláírták. — Este a vállalat a bejáráson résztvetteket a Demetrovits étteremben megvendégelte.

* **Uj alapítvány Bihar vármegye közkházára javára.** Nemes gondolkodásáról tett tanúságot özv. *Medveczky* Ádámné, *Jezernitzky* Gizella urnő, ki kétezer koronát adományozott a vármegyei kórház javára, hogy ezen összeg kamatát egy beteg ápolására fordítsák, *Székelyhidi* lakosok az alapító akarata értelmében előnyben részesülnek.

* **Pázmány Péter és Verbőczy István szobrai.** Szobor számára kevés olyan hely van a fővárosban, mint a Kossuth Lajos-utczától a Klotild főhercegnő két palotájáig húzó tér-ség, amelyen, szimmetrikus helyzeténél fogva, két szobrot lehetne elhelyezni. A két hatalmas barokk-stilű palota pompás építészeti háttérrel képez, különösen olyan szobornak, amely szintén a késő renaissance művészeti stíljében van megalkotva. Ekként a király áltai a nemzetnek felajánlott tíz szobor közül, melyek számára amugy is oly nehezen találnak helyet,

ről félig elfojtott hangok moraja hatolt füleibe. Törzsrokonai rikácsoló hangjai közt tisztán hallotta egy európainak lágyabb és szelidebb hangjait is.

De ez nem volt René atya hangja. Ezt már soha többé nem hallhatta. Manschaquita nem érthette, mit mondtak és nagyon gyöngének érezte magát, hogy fölkelhessen. Ez reá nézve jó is volt, hogy a csapás, mely fenyegette, rögtön ne érje őt és talán halálosan meg ne rendítse.

A kis missiókápola ajtajánál indiánok és félandiánc csoportja állott, kik tarka gyapjutakaróikba burkolódva csöndesen beszélgettek egymással és ismételve jelentőségteljesen mutattak a nyitott ajtó felé. Ott benn tiszteltreméltó fehér hajfűrtű pap hajlott a holttemet fölé, mely az oltár előtt durván ácsolt és nyitott koporsóban feküdt. Ki volt a pap, ki a halott?

A pap Gascon ur volt, a legközelebbi, de mégis nyolczvan mértföldnyi távolságban fekvő Oposchkroa-missió lelkésze, ki minden évben egyszer-kétszer René atya látogatására jött. A tegnapi vihar arra kényszerítette őt, hogy a néhány mértföldnyi távolságban fekvő szomszéd faluban megháljon. Ma reggel érkezett meg, hogy barátját és testvérét az Urban ölelhessen. Ki irhatná le fájdalmát, midőn a menettel találkozott, mely a megmerevedett holttemetet a tő felől hozta?

Az indián-csoport vezére, Teokunko a »fehér felhőnek« idősebb fia volt. Midőn atyja tegnap a nagy szellemhez költözött, a szükséges intézkedések megtétele után, aggodalommal várta a vihar némi lecsendesülését, hogy René után indulhasson, kinek apostoli buzgóságát a rettenetes zivatar nem bírta visszariasztani. A bizonytalanság a hithirdető sorsa felett nem hagyta a derék indiánokat békében. Teokunko vezetése alatt korán reggel kimentek a tóra és a legnagyobb fájdalomukra nem sokára föl is találták René atyának jégge merevedett holttemetét és a vonító kutyákat, melyek még éltek.

— Jöjj atyánk — mondá Teokunko Gascon urhoz, midőn ez könnyes szemmel a kápolnából kilépett, — jöjj megmutatom neked, miként halt meg René atya.

Gascon ur ismerte az indiánok csodálatra méltó ösztönét és hallgatva követte vezetőjét a többi férfiakól kísérvé, kik valamennyien látni akarták, miként járt lelki atyjok. Előbb a másik partra mentek és azon utat követték, melyen René atya ment. S itt kezdte Teokunko kimutatni a csodálatos leleményességét és éles következtetését, melyet a természet és a hosszú gyakorlat a vadon fiának oly nagy mértékben megadott.

Majdnem hihetetlen biztossággal követvén a nyomokat, melyeket az európai gyakorlatlan szemének a vihar eltakart, oly pontossággal és világosan írta le a szerencsétlenség lefolyását, mintha saját szemével látta volna.

szinte magától kínálkozik a két Klotild-palota elé *Pázmány Péter* és *Verbőczy István* szobra. Mintkettőnél a helyi vonatkozás is érvényesül, amennyiben a Pázmány által alapított egyetem jó ideig az egykori Kuria épületében volt, másfelől pedig az ország legelső bírósága, melynek egykori feje *Verbőczy* volt hosszú időn át ott székelte. *Pázmány Péter* szobra voltaképpen az egyetem központi épülete elé való, de ott nincs alkalmas hely a szobor számára. Ez indította Ponor *Therwenk* Emilt, a tudományegyetem rektorát arra, hogy memorandummal járuljon a kormány elé, melyben Pázmány Péter és *Verbőczy István* szobrait a Klotild-palota elé javasolja felállítani.

* **A színház villamos világítása.** A nagyváradi színház villamos világításához a dynamó gépek hajtására szükséges villamos erőt a vízvezetési telepen e célra berendezett gépekkel állítják elő. Ezen gépekre tegnap délután tartották meg a városházán az árlejtést. Három pályázó volt öt ajánlattal. A Gancz-cég háromféle vagylagos ajánlatot tett. Az összes gépeket és felszereléseket 50.000 koronáért, 52.000 koronáért, vagy 57.000 koronáért hajlandó szállítani. Az Egyesült villamossági társaság ajánlata 61.000 koronáról, a Simiens és Halske cég ajánlata 67.000 koronáról szól. A színház építésére felügyelő bizottság az ajánlatok megbírálása után határoz, hogy melyik ajánlatot javasolja elfogadásra.

* **Diszes temetés.** Nagy gyáspompával, óriási részvét mellett helyezték örök nyugalomra tegnap délután *Fehér János* nagyváradi derék polgár hült tetemeit. A gyásház udvara teljesen megtelt előkelő közönséggel. A diszes koporsót elborították a szebbnél-szebb koszoruk. A gyásháznál az egyházi énekkar meghatóan adott elő néhány gyászéneket. A koporsó felett *Sulyok István* ev. ref. lelkész szép imával bucsuztatta el a derék polgárt. Az ősi temetőben szintén gyászéneket és ima volt. A diszes temetést Germán Károly »Kegyelet« temetkezési intézet rendezte.

* **Jótékonyág gyakorlása.** Lapunkban is közzétett felhívás M. N. javára, kinek mindkét lábát levágták a biharmegyei közpórházban, ir-

galmas szívekben visszhangra talált; a múlt év megszerzésére maga, a jótékonyágáról ismert *br. Königsvarter Hermann* háromszáz koronát küldött. Hozzájárultak ezen összeghez *Materny Imre* 2 kor., *Réti S.* 10 kor., *Südi Gy.* 4 korona, *dr. Waldmann B.* 2 kor., *Névtelen* urnő 4 kor., *Sal István* 10 kor., *Niedermann Á.* 2 kor., *Fekete J.* 1 kor., *Wallerstein F.* 1 korona, *özv. St. M.* urnő 10 kor., egy társaság *Árpádról* 3 kor. 96 fillér, *Bárdos Ödön* 10 kor., *N. N.* 1 kor. A begyűlt 360 korona 96 fillérből 353 kor. 60 fillérbe került a múlt év, a fennmaradó összeg a beteg felruházására fog fordíthatni.

* **Értesítés.** A vármegyház gyűlés termei a kiállítással elfoglalva lévén a »Biharmegyei Népevelési Egyesület« választmányi gyűlése f. hó 22-én, vasárnap délelőtt 10 órakor, közgyűlése ugyanazon napon délelőtt 11 órakor az egyesület hivatalos helyiségében (Nagypiac-tér, közs. polg. fiúiskola épület, földszint 10 ajtó) lesz megtartva. A közgyűlés tárgysorozata az egyesület hivatalos helyiségében megtekinthető.

* **A községi iskolák fűtőanyaga** még Husvét előtt elfogyott s most a tantermek — daczára a hideg időjárásnak — fűtellenek, ez az oka aztán annak az óriási betegedési esetnek, amely a községi iskolák növendékei és tanszemélyzete körében a jelen hó folyamán előfordult. A felügyelő-igazgató — mint értesülünk — rég megkereste a várost, hogy azon iskoláktól, amelyeknél a fűtő anyag fölös mennyiségben van: szállíttassanak át fűtő anyagot a szükségelt helyekre, de intézkedés mindeig nem történt, pedig az elszállítás még csak pénzbe sem kerülne a városnak. Ha tovább is így tart az idő, a felügyelő hétfőtől kezdve a községi iskolákban szünetet ad.

* **Uj petroleum forrás a székely földön.** Csikmegyében, a Patros völgyében Nagy Dezső geologus nagymennyiséget tartalmazó petroleum medenczét fedezett fel. A medencze a gyimesi vasútállomás közelében van, még pedig a felszínről nem is tulságos mélyen. Ennek folytán a helyszínről, a kőzetek alakulásáról, fekvéséről, minőségéről mintegy 10 méternyi átfúrás után tűzetes leírást készített s észrevételeit *dr. Koch bécsi geologussal* közölte, a ki azon véleménynek adott kifejezést, hogy azon a tájon a petroleum kétségtelenül feltárható lesz. Ezen szakvélemények által biztatva, *Molnár József* saját költségén az alag mélyítését mintegy 40

méterig folytatatta, mikor a feltörő gázok a további munkát megakadályozván, annak folytatása végett érintkezésbe lépett egy frankfurti céggel, mely közelebb egyik szakértő tagját a helyszínére küldvén, ez teljesen igazolta a Nagy Dezső és *dr. Koch* nézeteit s a gépfúrás általi feltárással késznek nyilatkozott, ha arra szükséges összeg rendelkezésre bocsátatik.

* **Magyar lovak Dél-Afrikában.** Több ízben megemlékeztünk már a magyar lovaknak Dél-Afrikába irányuló exportjáról. Mint most Fiuméből jelentik, az ottani kikötőből február 17-től április 9-ig összesen 4467 magyar lovat vittek ki az angol gőzösök a dél-afrikai csatátérre. Most még két nagy angol gőzös érkezését várják, amelyek szintén magyar lovakat fognak szállítani Transzváliba, úgy, hogy a Magyarországból Dél-Afrikába kivitt lovak száma összesen mintegy 6000-re tehető.

* **A kis varrónő tragédiája.** Egy 14 éves csinos kis varrónő akarta ma délelőt magát elemészteni. A Duna hullámai közé akart temetkezni, mert hát nagy volt az ő bánata. Singerist Juliskának hívják a szerencsétlen kis teremest, a ki Gerébi Katalin varrónő házában járt varrást tanulni. A kis leány szorgalmasan varrogatott reggeltől napestig, hogy a női ruha varrás művészetében kiképezze magát. Ma nagy szerencsétlenség érte a kis Juliskát. Reggel két női ruha vasalását bízták reá s ő oly szerencsétlen volt, hogy mind a két ruhát elégette. E miatt aztán rögtön elbocsájtották a varróból. A kis leány nagyon szégyenlette a dolgot, hazamenni nem mert, mivel azzal fenyegették, hogy a ruhákat is meg kell fizetnie. Gondolt hát nagyot és merészet. Kiment a víz-művekhez, a hol a rakodó-partról a Dunába vetette magát. A közelben dolgozó munkások azonban észrevették s szerencsésen még élve kimentették. A kis Juliskát aztán mentők vették ápolás alá s bevitték a Rókus-kórházba, a hol most erős lázban fekszik.

* **Gyermekei után a halálba.** Megrendítő családi tragédia játszódott le e hó 17-én Tabon, özvegy Kulcsár Jánosné már pár év óta egyedül fentartója és napszámából kereste meg kis családjának a mindennapi kenyeret. Hogy során könnyítsen, ezelőtt egy évvel a 13 éves Sándor nevű fiát odaadta a szomszéd városba inasnak, hogy mesterséget tanuljon. A 15 éves Maris nevű leánya pedig szolgálatba állott, így aztán otthon csak a 4 éves Antal nevű fiacskája maradt. A szegény napszámába járól asszony, ezt a kisebb fiát gyakran egyedül szokta hagyni a háznál, a szomszéd lakók felügyeletére bízva míg ő munkába volt. F. hó 17-én déltájban azzal a hirtelen keresték fel munkájában, hogy

— Itt — kezdé egyszerre — eltűnt atyánk szemek elől. Hallgatva ment aztán majdnem egy mértföldnyire, a nyomokat követvén; erre rögtön megállott, a földre mutatott és mondá:

— Itt állott meg atyánk és először fordított hátat a vihar rohamának.

A többi rézbőrűek éles szemmel nézték meg ezt a helyet és ugyanezt megerősítvén, fejökkel bólintottak.

— Itt — folytatá Teokunko husz-harmincz lépés után, — itt borult atyánk térdeire és imádkozott.

A fiatal indián térdeire borult és azt a helyzetet foglalta el, melynek nyomait éles szemek fölfedezték. Ez mély benyomást tett a körülállókra és még a különben is közömbös vadak is megindulva mormogták: »hava«. Mi náluk a résztvevő csudálkozás kifejezése. — Teokunko fölegyenesedett megint, hogy szívreható leírását folytassa. A nyomok most zéggosan összekuszálódtak. Itt kezdődött a harc életre és halálra, az Istenben bízó erős léleknek harca a vad elemek erejével, mely vívódást a jég és hóban elenyésző, félig-meddig eltörült nyomok jeleztek.

De Teokunko oly biztonsággal olvasta le ezeket, mint a szakember valami régi, elhalványult kéziratot.

— Itt atyánk a földre rogy, fölkel és előre nyomul. De a rettentő, tomboló forgóvihar nagyon-nagyon erős volt. Mindig rövidé-
bek lesznek a közök, melyeket magának erejé-

nek utolsó megfeszítésével pontról-pontra ki-küzdött. Itt van a hely, a hol összerogyott, hogy soha többé föl ne keljen. A legvégső kimerültség, a jeges szél, mely a szemet vakítja, a lélekzetet elfojtja, egészen a csontvelőig hat és a melytől a vér is megalszik, legyőzte végre a kötelességet teljesítő bátor szívet. Itt találta Teokunko a következő reggelen a fehér márványú merevedett tetemet, kezét mintegy imára a mellén összetéve, a szép arc, a rettentő halálnak daczára, békésen és teljes szépségben az égre tekintett, a hová Istenben bízó utolsó gondolata irányozva volt.

Megható pillanat volt ez. Hallgatva állottak Gascon ur kísérői egy perczig és ajkaik lassan imára nyitak.

Erre a csapat visszatért a faluba és bement a kápolnába, a hova az indiánok már minden oldalról összegyűlekedtek, hogy szeretett lelkijukat még egyszer láthassák. Megmerevedett kezei már többé nem nyújthatták gyermekeinek az élet kenyerét, a haláltól elhalványodott ajkai már nem beszélhettek kelves híveinek a nagy szellemről. Az apostol pályafutása be volt fejezve, a legjobb férfikorban buzgóságának áldozata lett. Két nappal később holttetemét a part szélén levő kis dombon temették el. Hatalmas fenyőfa áll sirja mellett és nagy fakeszt mutatja messziről a vadon fiainak a helyet, hol kedvelt atyjok nyugvóhelyét találta.

De a gondviselés intézkedése volt az is, hogy Gascon ur éppen ez időben jött a faluba.

Ő vigasztalta a szomorkodó indiánokat, ő vette ki tisztelettel az elhalt kebeléből a perselyt és a mennyei kenyeret a halállal küzdő indiánleányhoz vitte, kinek segélykiáltása azon este René atyát arra bírta, hogy azt a veszélyes utat megkísértse, melyen halálát lelta.

Gascon ur volt végre az, a ki a beteg ifjunak a legkiméletesebb módon tudtára adta jötevéjének és atyai barátjának halálát, a kin halás, nemes szívének egész hevével csüngött. Ő odament, Manschaquita — mondá — a hol a téli vihar már nem dühöng, a hol örökös tavasz van, hol a nagy szellem társaságában véghetetlenül és öröklé boldog lesz. — Onnét mint fényes csillag lenéz Manschaquitára és buzdítja, hogy hű maradjon a szent tanításokhoz, melyeket neki adott. Szegény gyermek, ő bizony rászorult a vigasztalásra!

*

Tizenkét évvel később, midőn a nyári nap fényesen sütött le a Fehér-Hattyútó kristálytiszta tükrére, midőn körülötte a kies erdők koszoruzta magaslatok zöldültek és erdő és hegyoldalok a fiatal harcosok örömlövéséitől visszhangzottak, a csippewa-törzsből való első pap tartotta ünnepélyes bevonulását a völgybe, s az ismert kis faluba. Ez a pap Manschaquita, »a kis főnök« volt.

jöjjen haza azonnal mert a kis fia beleesett a kutba. A szegény asszony rögtön haza rohant, de kis fiát már halva találta. A szegény asszony megtört szívvel állott kis fia holttesténél, a mikor egy másik csapásról értesítették, Sándor fia az asztalos inas ugyanis valami hibát követett el s attól való félelmében, hogy mestere megfogja verni, felakasztotta magát. A szegény asszony a hogy ezt a szomorú hírt meghallotta, a szívéhez kapott s egy jajkiáltással össze esett a kis fia holtteste mellett. A szomszédok rögtön hozzáálltak, hogy dörzsölés által életre hozzák, de eredménytelenül, mert szívzselhűdés következtében meghalt.

* **Csak németül.** Sz.-Csehből írják: A kolozsvári cs. és kir. katonai állomás parancsnokság f. évi márciusi hóban, német nyelvű átiratában, melyre szines irónnal a »fogoly« szót magyarul jegyezte rá, tanukihallgatás iránt kereste meg a szilágycsehi királyi járásbíró-ságot. Nagy Vilmos királyi aljárásbíró, mint vizsgálóbíró ezen megkeresést teljesítette, azonban a felvett jegyzőkönyvnek megküldését tárgyazó átiratában tudomására hozta a parancsnokságnak, hogy a német nyelvű megkeresést ez alkalommal csak éppen abból a méltányossági okból teljesítette, mert a vádlott vizsgálati fogságban van s nem akarta, hogy az ügy késedelmet szenvedjen, egyben azonban kijelentette, hogy jövőben a nem magyar nyelven szerkesztett megkeresést teljesíteni nem fogja. Ennek dacára április hó 5-én egy újabb tanukihallgatás iránt a parancsnokság ismét csak német nyelvű átiratában kereste meg s a megkeresés nem teljesítése esetén átiratában az igazságügyminiszterhez teendő feljelentéssel fenyegetőzött. Ezt az átiratot Nagy Vilmos királyi aljárásbíró visszaküldte a következő végzéssel:

1900. Bm. 11/2. sz. »Ezen megkeresés a kolozsvári cs. és kir. katonai áll. parancsnokságnak elintézés nélkül visszaküldetik: mert a hazai királyi bíróságok hivatalos nyelve a magyar és így a Magyarországból jövő más nyelven írott megkereséseket nem kötelesek teljesíteni s a megkeresésben említett viszonzóság (recziprocitás) elvénél fogva pedig, az 1868. évi 54 t. cz. 61. és 62. §§-ainak rendelkezéseihez képest, csak »az ország-
on kívüli hatóságok« idegen nyelvű megkereséseit kötelesek elfogadni. Szilágycseh, 1900. április 6. a kir. járásbíróstól Nagy Vilmos s. k. kir. aljárásbíró, mint vizsgálóbíró.»

* **Kirabolt postahivatal.** Vakmerő betörést vittek véghez a napokban Hajdu-Böszörményben. Eddig ismeretlen tettesek betörték az ottani postahivatalba s először is az asztalfiókokat feszítették ki, a honnan nagymennyiségű postabélyegeket és 14 forint aprópénzt vettek magukhoz. Ezután a Wertheim-szekrényt akarták feltörni. Ki is bontották már a helyéből s hozzáálltak, hogy feltörjék. A zajra azonban, melyet a kasszának feltörési kísérlete okozott, felébredt Lányi Géza postamester is, ki ugyanabban az épületben lakott. Lányi revolvert vett a kezébe és bement a postahivatalba, hol a rablókra rálőtt. A rablók viszonzták a lövést de szerencsére nem találtak. A rablók aztán elfutottak, ott hagyva a felborított Wertheim szekrényt, de magukkal vitték az asztalfiókból kiszedett pénzt és bélyegeket. A csendőrség, a nyomozást még azon éjjel megindította, de a tetteseket mindeddig nem sikerült kézrekeríteni. Érdekes és szomorúan jellemzi közbiztonsági viszonyainkat, hogy az idő alatt míg a csendőrség a feltört posta hivatalban helyszíni szemlét tartott, addig a posta hivatal szomszédságában lévő Brezniczki Mihály szabó üzletét feltörték és onnan nagymennyiségű posztót és kész ruha neműeket vittek el. A betörést csak hajnalban vették észre, a mikor Brezniczki az egyik segédje hazaért, de már ekkor a betörők eltávoztak a zsákmányukkal.

* **A kártyaszerencse áldozata.** Szomorú vége lett Balog Sándor kürtői muzikus cigány kártyaszerencséjének. A muzikus cigányoknak meg van az a rossz szokásuk, hogy ha jól keresnek, a szerzett pénzt vagy elisszák, vagy elkártyázzák. Így történt ez Kürtön is, hol a község muzikus bandája az ünnepek alatt meglehetősen sokat összetányozott. A mulatság

után a banda tagjai: Balázs Feri, Balázs Józsi, Balog Sándor és Márcsik Feri, az ünnepek után való nap egész napon mulattak. Estefelé, a mikor már meglehetősen be voltak rugva, kártyát vettek elő és elkezdtek ferblizni. Balog Sándorhoz szegődött a szerencse s állandóan ott is maradt. Folyton nyert, ugyannyira, hogy a másik három már minden pénzét elvesztette. Akkor azután felállt és kijelentette, hogy nem játszik tovább, haza megy. A három vesztes cigány e miatt roppant megharagudott, s a mint Balog távozott, utána mentek. Az utcán utolérték Balogot és a pénzüket követelték tőle, mit Balog vonakodott visszaadni. A három cigány akkor megragadta Balogot, leteperte a földre; közben kitértek két fiatal akáczfát s azzal addig verték fejbe, a mig meg nem halt. Ezután elvették tőle a pénzt és elfutottak. — Hajnal felé az éjjeli őr találta meg Balog hulláját, ki az esetről rögtön leletést tett az előjáráságnak. Másnap a csendőrség elfogta a három gyilkos cigányt.

Veszedelemes eperszedés.

— Saját tudósítónktól. —

A nagyvárad esküdtbírósa tegnap kezdte meg a tárgyalását Sersen János székelyhidi lakos ügyének, azonban a tárgyalás tegnap nem ért véget, hanem ma délelőtt is folytatják.

A tárgyaló teremben tegnap is alig volt hallgatóság, úgy látszik az esküdtzéki tárgyalás is csak addig vonzotta a közönséget, míg ujság volt.

Maga az ügy egész más mint a tegnapié. Akkor a vádlottak és a tanuk majdnem kivétel nélkül mindanyian elzüllött alakok voltak, most pedig még a vádlott is jókinézésű polgár ember, ugyszintén a tanuk is mindanyian polgár emberek.

A vád mint arról már megemlékeztünk az, hogy Sersen székelyhidi kőműves iparos a múlt év június 30-án meglötte szomszédjának Zsigmond Bélának a kis 9 éves fiát *Lajost*. Sersen revolverből lött, azonban nem golyóval, hanem serétekkel. A gyermeket tizenhárom serét érte, de azokat felfogta gyermek vastag ruhája, úgy hogy a gyermek csak jelentéktelen sérüléseket szenvedett, azonban ha a gyermekben nincs vastag ruha, úgy életével fizette volna meg az eperszedést, mert a serétek szakértők véleménye szerint a gyermeknek szívébe hatoltak volna be.

A tárgyaláson *Millye* Gyula táblabíró elnökölt, jegyző *Gyenge* Béla volt.

A vádhatóságot *Gali* Bálint alügyész, a vádlottat pedig *Tury* Kálmán ügyvéd képviselte.

Az esküdtzék megalakulása előtt bejelentette az elnök, hogy a bünjelként szereplő revolver nem lett beküldve, hanem kint maradt Székelyhidon a vizsgálóbírónál. Bejelentette az elnök azt is, hogy már táviratoztak Székelyhidra a revolverért és így az itt lesz a legközelebbi postával.

Ugy az ügyész, mint a védő a tárgyalásnak megtartását indítványozta és pedig úgy, hogy a tanukat rögtön hallgassák ki, azután a tárgyalást napolják el mára, amikorára már megérkezik a revolver és akkor hallgadják majd ki a fegyver szakértőket.

A törvényszék ezen indítványokat elfogadta, minek következtében megalakították az esküdtzékét.

Az esküdtzék tagjai lettek:

Kiss Sándor, Kozák József, Zách János, Neumann Béla, br. Chappon Samu, Zsugovits István, Kenéz Mihály, Décei Károly, Szőke János, Soós Bálint, Kota Lajos és Varga András rendes, Oláh Ferencz, Pálfi Bálint pótesküdték.

A vádlott *Sersen* József kihallgatásakor azt adta elő, hogy ő nem szándékosan lölte meg a fiút, hanem csak véletlenségből. O nem haragudott a fiura, hanem hirtelen megfordult és akkor sült el a kezében a revolver.

Érdekes volt a panaszos kis fiu kihallgatása. *Zsigmond* Lajos most mult el még csak kilencz éves, de már öt osztályt végzett el. Rendkívül értelmes gyermek, aki minden félelem nélkül értelmesen válaszolt az elnök kérdésére.

A tanuk egy része terhelően vallott, amennyiben azt vallották, hogy a vádlott még másnap is fenyegetőzött, hogy lelövi az egész családot.

A tanuk kihallgatása fél 1 órakor véget ért, mire a tárgyalást ma délelőtt 9 óráig felfüggesztették.

IRODALOM.

Ábránd. *Imrik* Cornélia nevét zeneszerzői működése révén is igen sokan és igen elnyösen ismerik. Fogékony, érzékeny lelke mélyen befogadja az impressziókat s zenei tudása, kedves közvetlenséggel adja vissza. Költemények ezek, miket nem szavalni, hanem lejátszani kell. Most »Gondolatok emlékeim felett« czimmal újabb füzetet adott ki, hat oldalas zene szöveggel, elegáns kiállításban, mely talán a legjobbnak mondható sok jó munkája között is. A mű ára 3 korona. Kapható a könyvkereskedésekben. Zeneértő olvasóinknak igen ajánljuk a melodikus szép darabot.

Igazságszolgáltatás.

A nagyvárad kir. tábla kitűzött ügyei.

Előadó: *Molnár Géza.*

- 5721 B. Kiss Gyula — testi sértés.
- 5524 Nyegru Mihály — testi sértés.
- 5573 Holik Tódor — testi sértés.
- 5591 Popovits Vazul — anyakönyvi hihágás.
- 5669 Szathmári István — testi sértés.

Előadó: *Balogh Samu.*

- 312. Mandrovits Mitru — magánlak sértés.
- 313 Lukács János — testi sértés.
- 314 Kanalas Nyikora — becsület sértés.
- 323 Ficzek Emil — párviadal.
- 344 Andrejko Kremla János — lopás.
- 345 Petrilla János — lopás.
- 1108 Mile János és társa — gondatlan emberölés.
- 251 Mayer Károly — lopás.
- 275 Pantye Togyer — testi sértés.
- 276 Togyerus Juon sikkasztás.
- 291 Ifj. Krizsán Misztor — testi sértés.
- 292 Jerkán Konstantin — lopás.
- 390 Biró Biri Mihályné s társa — becsület-sértés.
- 1407 Bereczky József — testi sértés.

Előadó: *Urbán Adolf.*

- 5630 Bolha Juon — csalás.
- 5719 N. Herczeg Imre — szándékos emberölés.
- 51 Floare Vaszali — testi sértés.
- 1038 Tar József — rablás.
- 1214 Löwy Mór — sikkasztás.
- 1 Bereczki Mihályné — testi sértés.
- 2 Varga M. — testi sértés.
- 11 Farkas András — lopás.
- 12 Tilmann Ignác — lopás és orgazdaság.
- 55 Pápai Emilia — lopás.

Délafrikai háború.

London, április 20. Hicks-Beach pénzügyminiszter tegnap Bristolban beszédet mondott amelyben úgy nyilatkozott, hogy az általános választások idejét még senki sem tudja, a kormány azonban mindaddig nem fog a választókra appellálni, a míg módjában nem lesz kifejtene annak a politikának az alapelveit, a melyet Dél-Afrikára nézve a legjobbnak tart. A pénzügyminiszter aztán a federáció kérdéséről beszélt és azt mondta, hogy a gyarmatok nagylelkű és lojális akciója olyan jövőt sejtet, a melyben a gyarmatok és az anyaország részére olyan közös szervezetet lehetne teremteni, a mely a gyarmatoknak lehetővé tenné a birodalmi politikának bizonyos ellenőrzését és elegendő részt juttatna nekik a birodalom felelősségéből és védelméből.

Washington, április 20. (Reuter.) A pretóriai amerikai konzul értesítette a külügyminiszteriumot, hogy a Chikagóból kiküldött ambulancia tagjai, a mint Pretóriába érkeztek, fegyvert fogtak. A külügyminiszterium hivatainak azt mondják, hogy az Egyesült-Államok ezt nem akadályozhatták meg. Azok az emberek fegyver nélkül utaztak el Amerikából s így a törvény értelmében sem lehetett őket mint martalócokat tartóztatni.

Wolverhampton, április 20. Fowler Henry liberális alsóházi tag tegnap választói előtt mondott beszédében hangsúlyozta, hogy a dél-afrikai kérdést nem lehet tartósan megoldani a nélkül, hogy a királyné főnhatósága egész Dél-Afrika fölött egyszer s mindenkorra helyre nem állítható. A kérdés megoldásának másodig alapföltétele Fowler szerint a fehér faj egyenjogúsága a legtágabb önkormányzati joggal és a benszülöttekkel való emberséges bánásmóddal.

Lisszabon, április 20. (Reuter.) A kamara mai ülésén Costa republikánus képviselő ismét szóba hozta az angol csapatoknak portugál területén át történt szállítását és azt mondta, hogy a külügyminisztert meg akarta interpellálni erről a kérdéssel. Beiran külügyminiszter azt válaszolta, hogy a kormány már eléggé kimerítő nyilatkozatokat tett erről a kérdéssel. Egy idegen hatalmasság sem tiltakozott, csak a dél-afrikai köztársaságok éltek jogokkal és tiltakoztak nagyon korrekt formában. A miniszter megjegyezte még, hogy később az akták bemutatásával igazolni fogja a kormány eljárását, most azonban nem tartja célszerűnek ennek a kérdésnek a tárgyalását és titkos ülés tartására sincs szükség.

Budapest, április 20. (Saj. tud. táv.) Egyik itteni esti lap londoni táviratot közöl, mely szerint Buller tábornok visszahívása biztosra vehető, fen van azonban neki tartva, hogy önkényt adja be lemondását.

Budapest, április 20. (Saj. tud. táv.) Egy estilap azt írja, hogy a Pretóriából érkezett hírek szerint Wepener a búrok még e hó 15-én bevették és Brabant tábornok fölmentő seregét bekerítették.

Budapest, április 20. (Saj. tud. táv.) A M. Sz. hire Wepener bevételéről nincs megerősítve, de másfelől az a hír érkezett, hogy Wepener előtt egy 8—10,000 főnyi búr hadsereg áll 15 ágyúval.

Közönség köre.

Köszönet-nyilvánítás.

Mindazon tisztelt ösmerőseink, jóbarátaink, kik felejtethetetlen férjem, illetve szeretett atyánk: néhai *Fehér János* elhunyt alkalmából koszorúikkal, részvétük nyilvánítása által és a temetésen való megjelenésükkel mély fájdalomukat enyhítették, fogadják ez uton mély hálánkat és köszönetünket.

Nagyvárad, 1900. ápril 20.

A gyászoló család.

REGÉNY-CSARNOK.

EL MATARIFE.

Francziából fordította: V. A.

II.

17

— Hová megyünk? kiáltottam egész elcsudálkozva.

— A Naarrai fuerok hadseregéhez, fiam, Kriszansnak Spanyolország igazi királyának hadseregéhez.

Mint hogy még mindig csodálkoztam, don Joakim lelkesedéssel elbeszélte nekem, hogy a Károly-párti partidák Solánában újra megalakultak a Santes Ladreu-i vereség után. A spanyol hadsereg egyik tisztje, egy Juipuscoai cristians vijejo,* Zumalacarreguy ezredes, incognito kiment Pampelure-ből és azokat Estellához tudta csatolni. Hirneve már akkora volt, hogy a többi navarrai főurak, kik vagy állásra, vagy korra fellevalói voltak, mint Don Francisco Sthuralde, don Benits Eraso és még a kiscagaiak is így Zavala, Valdespina, közös megegyezéssel ráruházták a fővezérséget. Most kedves fiaim, folytatta den Joakim, a provinciák egyik szélétől egész a másikig az öreg Cantabria fiai felkelnek fuersikért és szent válásunkért. Baztaui szomszédaink már elmentek birájukkal don Luiz Etcheverria-val. Mi követjük őket holnap a derék Lardizabal-lal.

Habozás nélkül feleltem, hogy kész vagyok az elutazásra, de először anyám beleegyezését kérem ki és csatlakozom azután a Ciuco-Villasi önkénytesekhez.

A következő nap vasárnap volt, mielőtt elutaznám, misét kellett hallgatnom. Egy inkább összeszedett, mint rendezett tömeg nyomult be a templomba, a nők alul, a férfiak a magasban foglaltak helyet. Deu Joakim ruházatának daczára, nem az evangélium csendes szavai szerint prédikált, hanem a mise után fölment a szószékbe, a hallgatóság reszketett már első szavaira.

— Hiveim, mondá a lelkész kemény hangon, ismételem nektek isteni mesterünk egy ünnepélyes mondatát: „Adjátok el köpenyeket, hogy kardot vehessetek.” — Ez az evangéliumi tétel volt az alappontja egy egész harcias rögtönzésnek. A plébános nagyszerű ékes-szólással kifejtette hiveinek, a mit más mindenki tudott, t. i., hogy a Christinók uralma ellensége a vallásnak és nem kevésbé a provinciáknak is és hogy minden Escualdunac harczolni köteles az elen az Isten és saját szabadsága nevében. Hirdette a szent háborút épp úgy, mint egy apostol, vagy mint egy öreg katoná, ki sajnálja foglalkozását.

A hallgatóság némán és szívdobogva függesztette rá szeméit: mikor beszédjének vége volt, a nők zokogásban törtek ki és mindenki tódult ki a templomból. Néhány ember, a függetlenségi és a hit-háboru veteránjai éljeneket dörgött és katonai indulókat énekelt, de a fiatal-ság legnagyobb része csendes és mord maradt.

* Öreg keresztény, ez a nevet viselik Spanyolországban a baszkok, nemesi előjoguk van, mint egykor Franciaországban.

Csodálatos, a baszk, a ki olyan harczvágyó, nem szereti elhagyni a háborúért házi tűzhe-lyét, hol kedves életet folytat.

Gyermekkorai barátaim dult arczczal vet-tek körül.

— Mánuel — mondá az egyik — boldog vagy, hogy Franciaországban születél, nem kell elhagynod, a kiket szeretsz.

— Annál kevésbbé — mondá egy másik — mert neked nincs még jegyessed!

Ezek a szavak csudálkozással töltötték el, nagybátyám beszéde harczias szellemet öntött belém, azok pedig engem két dologra emlékeztettek, hogy semmi okom sincs veszekedni a Christinókkal, másik, hogy nem utazhatok el anélkül, hogy el ne hagyjam az ametezghéimát.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK

A király Budapesten.

Budapest, április 20. (Saj. tud. táv.) A király f. hó 24-én Budapestre jön.

Az új váci püspök.

Bécs, április 20. (Saj. tud. táv.) Csáky Károly gróf váci püspök tegnap délben tette le Talliani bécsi nunczius előtt a szentszék iránti hűség és engedelmesség esküjét. A püspök ma reggel jött vissza Bécsből.

Hegedüs miniszter itthon.

Budapest, április 20. (Saj. tud. táv.) Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter vasárnap Ragusából hazaérkezik.

Széchenyi miniszter a király előtt.

Bécs, április 20. (Saját tud. táv.) Széchenyi Gyula gróf király személye körüli minisztert a király kihallgatáson fogadta.

A walesi herceg utazása.

Altona, április 20. A walesi herceg Londonba utaztában tegnap este 10 óra után ideérkezett. A pályaudvaron a császár, a ki kevésse! azelőtt váratlanul érkezett ide és Henrik herceg fogadta és szívélyesen üdvözölte. A pályaudvaron felállított disz-század zenekara a herceg megérkezésekor a tisztelgő indulót és az angol himnuszt játszotta. Az üdvözlés után elléptettek a disz-század előtt, azután pedig a pályaudvar fejedelmi várótermében vacsora volt. 11 órakor a walesi herceg elbucszott a császártól és Henrik hercegtől, a kivel ismételen csókolódzott, aztán pedig a tisztelgő induló és az angol himnuszt hangjai mellett elutazott. Vilmos császár nemsokára azután visszautazott Berlinbe, Henrik herceg pedig Kielbe.

A pestis.

Buenos-Ayres, április 20. A pestis itt teljesen megszűnt.

Lóvasutak sztrájkja.

Madrid, április 20. A bilbaoi és valenciai lóvasuti alkalmazottak szintén sztrájkolnak.

A new-yorki munkászavargás.

New-York, április 20. A Croton folyó töltésein dolgozó munkások 25 vezetőjét letartóztatták azon a czímen, hogy engedelem nélkül fegyvert viseltek és a köztulajdont s dolgozni akaró munkások életét fenyegették.

Törökország és az Egyesült-Államok.

Washington, április 20. Ali Ferruh bég török követ ma látogatást tett a külügyminiszteriumban. Látogatásának célja hír szerint első sorban az volt, hogy a kártérítés kérdésében való tárgyalásokról tudakozódjék, A követ elismerte ugyan a helyzet fölöttébb komoly voltát, de bizik benne, hogy a válság el fog mulni az Egyesült-Államok és Törökország között való hagyományos jó viszony tartós megzavarása nélkül.

KÖZGAZDASÁG.

Szőlőbirtokosok figyelmébe. A szőlőbirtokosok tudomására hozom, hogy a nagyváradi hegyen e héten a napszám 1 korona 20 fillérben alakult. Nagyvárad, 1900. április 20. *Márkus János* hegybíró.

A tők mint takarmány. Egy fontos takarmányövény termelésére hívjuk fel gazdáink figyelmét azon adatok alapján, melyet egy szabócsi földesur termelésének eredménye gyánant becsátott rendelkezésünkre. Célzserűnek véljük az megtenni annál is inkább, mert a termelési statisztikában lapozgatva azt a minden esetre sajnálatos tényt konstatáljuk, hogy a tők termelésével nálunk még edes keveset törődnek. Tizenháromezer hektár az összes terület, mely évenként tőkekkel van beültetve. A termés eredménye hektáronként 150—400 q. között ingadozhat s egy métermázsát 35—50 krral értékesíthetünk. Ime, tessék csak utána számítani, hogy mily nagy haszon származik már közvetlenül magától a termésből. S ha tekintjük annak takarmányértékét, az ellen sem lehet kifogásunk, sőt ellenkezőleg pl. a magjából készült pogácsát határozottan a legizletesebb s a legkönnyebben emészthető pót-takarmánynak tekinthetjük, amennyiben a legfehérnyedusabb, a legszénhidrogénebb, tehát a legszűkebb táparányu. Az arány — 1; 07-hez.

De nemcsak pogácsa alakjában használható, hanem teljes egészében is s bár tény az, hogy az esetben, ha a magot belőle olajnyerés szempontjából kiszedeltjük, a visszamaradó husrész már jóval gyengébb, mégis a legelőre járó sertések szívesen megeszik.

Termeléséhez mérsékelt éghajlatot kíván s a szigorú, zord vidékek kivételével mindenütt szépen diszlik. Földje legyen tápdus, nem tulajdval s meleg fekvésű. A humuszos vályog-talaj, megfelelő istállótrágya és műtrágya alkalmazásával biztos sikert eredményez s ily talajon termelve az az utóveteménynek is kedvez, amennyiben a messze szétfolyó indák s a számos levél a földet beárnyékolván, annak beéredését mozdítja elő.

Hogyan kell most már termelni? Az őszszel jól megszáritott s megrágyázott földön kijelöljük a fészkek helyét úgy, hogy azok egy sorba essenek. Leghelyesebb tehát egy kifeszített zsinag irányában eszközölni a fészkek kijelölését, mert így a távolság teljesen egyenlő lévén, a fogatos eszközök alkalmazásának mi sem áll utjában. A fészkek egymástól távolsága 3—4 méter, sőt az óriási tők változatoknál még ennél nagyobb is. A kijelölés után a földet jól megporhanyítjuk május hó elején s egy-egy fészekbe 3—4 magot rakunk el; e célra az indiai Mammuth-tők s a boulognai mázsás-tők magja ajánlható. 3—4 magnál többet egy fészekbe vetni nem célszerű, mert az indák nagyon is egymáshafonódnak s az egyes példányok fejlődésükben elnyomják egymást.

Kikelés után a földet fogatos sorközművelővel járattjuk meg egyrészt azért, hogy a gyomokat pusztítsuk, másrészt azért, hogy a levegőnek a földbe való jutását előmozdítsuk. A gyomok elszaporodása esetén kapálást néhány hét múlva ismételjük. Ha igen nagy példányt akarunk nevelni, akkor egy-egy indán csak egy tőköt hagyunk meg.

Letakarítása akkor történik, midőn héja megkeményedett s levelei és szárrészei a száradás jelét mutatják. Leszedésével óvatosan kell eljárni, nehogy megsérüljön. Eltartása szelős, száraz és zárt helyiségekben nem ütközik nehézségbe. Némely helyen felaprítják s pelyvával rétegezve el is vermelik.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tiszántúl eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, április 21.

Az irányzat csendes.

Osztrák hitel	—	—	—	—	—	369.—
Magyar hitel	—	—	—	—	—	868.50
Allamvasut	—	—	—	—	—	821.25
Rimamurányi	—	—	—	—	—	811.—
Magyar jelzálog	—	—	—	—	—	232.50
Salgótarjáni	—	—	—	—	—	—
Wagon-kölcsön	—	—	—	—	—	—

Határidők.

Budapest, április 20.

Buza októberre	—	—	—	—	—	7.91
Buza áprilisra	—	—	—	—	—	7.73
Uj tengeri	—	—	—	—	—	5.57
Rozs okt.	—	—	—	—	—	6.89
Zab okt.	—	—	—	—	—	5.40
Káposzta, repce, aug.	—	—	—	—	—	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. április 20-án.

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	—	—	97.25
Magyar koronajárdék	—	—	—	—	—	93.65
Magyar vasuti kölcson aranyban 4,75%	—	—	—	—	—	101.—
Magyar vasuti kölcson ezüstben 2 1/2%	—	—	—	—	—	99.75
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	—	99.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	—	—	—	—	—	92.75
Halmérsi jog megváltási kötvény	—	—	—	—	—	98.10
Horvát-szlavón földterhermentesítési kötvény	—	—	—	—	—	94.—
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	—	—	—	—	—	169.50
Tiszasabályozás és szegedi sorsjegyek kölcson	—	—	—	—	—	139.50
Osztrák járdék papirban	—	—	—	—	—	98.80
Osztrák járdék ezüstben	—	—	—	—	—	98.70
Osztrák járdék aranyban	—	—	—	—	—	98.50
Osztrák korona járdék	—	—	—	—	—	98.75
Osztrák államsorsjegyek	—	—	—	—	—	136.50
Osztrák magyar bankrészevény	—	—	—	—	—	17.70
Magyar hitelbankrészevény	—	—	—	—	—	733.—
Osztrák hitelintézet részevény	—	—	—	—	—	737.60
Párisi vista	—	—	—	—	—	96.45
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	—	—	—	—	—	19.25
Németbirodalmi márka	—	—	—	—	—	118.35
London vista	—	—	—	—	—	242.90
20 márkás arany	—	—	—	—	—	23.65

A szerkesztőért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1899. évi október 1-től.

Nagyvárad—Belényes—Vaskóh.				Vaskóh—Belényes—Nagyvárad				Nagyvárad—Gyoma				Gyoma—Nagyvárad.					
V. v.		Sz. v.		V. v.		Sz. v.		V. v.		Sz. v.		V. v.		Sz. v.			
Nagyvárad ind.	3 50	2 40	Vaskóh ind.	4 30	2 30	Nagyvárad ind.	5 50	1 54	Gyoma ind.	3 40	2 30	Nagyvárad ind.	3 50	2 40	Vaskóh ind.	4 30	2 30
V.-Velenceze	4 05	2 51	Lunka-Rézbánya	4 42	2 43	Ósi	6 09	2 08	Déva-Vánva	4 37	3 35	V.-Velenceze	4 05	2 51	Lunka-Rézbánya	4 42	2 43
Félix-Fürdő	4 32	3 13	Szudrics	5 09	3 12	Uj-Palota	6 24	2 22	Körös-Ladány	5 13	4 22	Félix-Fürdő	4 32	3 13	Szudrics	5 09	3 12
Kardó	4 50	3 27	Belényes	5 37	3 52	Gyires	6 41	2 34	Szeghalom	5 40	4 50	Kardó	4 50	3 27	Belényes	5 37	3 52
Magyar-Gyepes	5 50	4 17	Sonkolyos	5 58	4 15	Körösszeg	7 02	2 53	Vésztő	6 12	5 20	Magyar-Gyepes	5 50	4 17	Sonkolyos	5 58	4 15
Tasádfő	6 07	4 31	Belényes-Ujlak	6 10	4 27	Szakál	7 39	3 36	Köt	6 38	6 00	Tasádfő	6 07	4 31	Belényes-Ujlak	6 10	4 27
Drák-Cséke	6 30	4 45	Borz	6 19	4 37	Nagy-tóti	7 55	3 36	Iráz	6 52	6 20	Drák-Cséke	6 30	4 45	Borz	6 19	4 37
Magyar-Cséke	6 50	4 58	Sólyom	6 35	4 58	Komádi	8 25	3 49	Komádi	7 10	7 06	Magyar-Cséke	6 50	4 58	Sólyom	6 35	4 58
Dusesd	7 05	5 12	Gyanta	6 56	5 19	Iráz	8 42	4 06	Nagy-tóti	7 22	7 15	Dusesd	7 05	5 12	Gyanta	6 56	5 19
Szombatság-Rogoz	7 46	5 47	Hollód	7 10	5 34	Köt	9 19	4 31	Szakál	7 48	7 48	Szombatság-Rogoz	7 46	5 47	Hollód	7 10	5 34
Hollód	7 58	5 58	Szombatság-Rogoz	7 31	6 03	Vésztő	9 44	4 56	Körösszeg	8 11	8 13	Hollód	7 58	5 58	Szombatság-Rogoz	7 31	6 03
Gyanta	8 12	6 11	Dusesd	7 55	6 34	Szeghalom	10 34	5 47	Gyires	8 33	8 22	Gyanta	8 12	6 11	Dusesd	7 55	6 34
	8 38	6 36	Magyar-Cséke	8 07	6 49	Körös-Ladány	11 —	6 05	Uj-Palota	8 47	8 54		8 38	6 36	Magyar-Cséke	8 07	6 49
	8 53	6 50	Drág-Cséke	8 26	7 17	Déva-Vánva	12 03	6 55	Ósi	9 03	9 13		8 53	6 50	Drág-Cséke	8 26	7 17
Belényes-Ujlak	9 05	7 01	Tasádfő	8 40	7 33	Gyoma érk.	12 45	7 40	Nagyvárad érk.	9 20	9 32	Belényes-Ujlak	9 05	7 01	Tasádfő	8 40	7 33
Sonkolyos	9 18	7 13	Magyar-Gyepes	8 54	7 50							Sonkolyos	9 18	7 13	Magyar-Gyepes	8 54	7 50
Belényes	10 04	7 47	Kardó	9 27	8 31							Belényes	10 04	7 47	Kardó	9 27	8 31
Szudrics	10 27	8 09	Félix-Fürdő	9 40	8 45							Szudrics	10 27	8 09	Félix-Fürdő	9 40	8 45
Lunka-Rézbánya	10 56	8 34	V.-Velenceze	10 01	9 09							Lunka-Rézbánya	10 56	8 34	V.-Velenceze	10 01	9 09
Vaskóh érk.	11 12	8 49	Nagyvárad érk.	10 11	9 19							Vaskóh érk.	11 12	8 49	Nagyvárad érk.	10 11	9 19

Nagyvárad—Érmihályfalva				Érmihályfalva—Nagyvárad.							
Vegyes v.		Sz. v.		Vegyes v.		Sz. v.					
Nagyvárad ind.	6 50	4 10	Érmihályfalva ind.	5 05	5 20	Nagyvárad ind.	6 50	4 10	Érmihályfalva ind.	5 05	5 20
B.-Püspöki	7 17	4 26	Érselind	5 37	6 00	B.-Püspöki	7 17	4 26	Érselind	5 37	6 00
Bihar	7 44	4 49	Székelyhid	6 14	6 23	Bihar	7 44	4 49	Székelyhid	6 14	6 23
Paptamási	8 13	5 15	Nagykágya	6 27	7 00	Paptamási	8 13	5 15	Nagykágya	6 27	7 00
Gyapoly	8 29	5 30	B.-Diószeg	6 42	7 20	Gyapoly	8 29	5 30	B.-Diószeg	6 42	7 20
B.-Diószeg	8 52	5 48	Gyapoly	6 59	7 38	B.-Diószeg	8 52	5 48	Gyapoly	6 59	7 38
Nagykágya	9 07	6 02	Paptamási	7 24	8 04	Nagykágya	9 07	6 02	Paptamási	7 24	8 04
Székelyhid	9 40	6 24	Bihar	7 45	8 28	Székelyhid	9 40	6 24	Bihar	7 45	8 28
Érselind	10 08	6 47	B.-Püspöki	8 04	8 48	Érselind	10 08	6 47	B.-Püspöki	8 04	8 48
Érmihályfalva érk.	10 44	7 21	Nagyvárad érk.	8 21	9 09	Érmihályfalva érk.	10 44	7 21	Nagyvárad érk.	8 21	9 09

† A vonatok közlekedési ideje közép-európai idő szerint vankitüntetve. — A vastagabb számok este 6 órától reggeli 5 óra 59 percig terjedő éjjeli időt jelentik.
* -gal jelzettek feltételes megálló helyek.

Nyomatott a Szent-László nyomdában Nagyváradon.